

กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

Strategies for Improving the Quality of Education in Small Schools

Under the Phatthalung Primary Educational Service Area Office 1

วีรกานต์ แก้วนพ Weerakant keawnop

รัฐพร กลิ่นมาลี Rataporn Klinmalee

นพรัตน์ ชัยเรือง Nopparat Chairuang

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

oxygen800@gmail.com

Received 2025/02/19

Revised 2025/03/12

Accepted 2025/03/24

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียนขนาดเล็ก 2) สร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) ตรวจสอบกลยุทธ์ เป็นวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ 181 คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ 14 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม, การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) โรงเรียนขนาดเล็กมีจุดแข็งในด้านความใกล้ชิดระหว่างครูกับนักเรียน การดูแลทั่วถึง และการมีส่วนร่วมจากชุมชน มีจุดอ่อนในด้านครูที่ไม่เพียงพอ ภาระงานหนัก และข้อจำกัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีโอกาสจากนโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมการใช้ DLTV แก้ปัญหาครูขาดแคลน แต่มีอุปสรรคจากนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก รวมถึงงบประมาณที่จำกัด

2) กลยุทธ์ 5 ด้านได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยปรับหลักสูตรให้รองรับการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมและสร้างระบบการแข่งขันอย่างเสมอภาค 2) การพัฒนาครูและอบรบเทคนิคโนโลยีเชิงปฏิบัติผ่านแนวคิด Active Learning 3) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและยืดหยุ่น 4) การพัฒนาการบริหารจัดการ โดยการกระจายอำนาจการบริหารและสร้างความร่วมมือกับชุมชน 5) การพัฒนาอาคารสถานที่และอุปกรณ์ โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

3) การตรวจสอบกลยุทธ์พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : กลยุทธ์, กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การตรวจสอบกลยุทธ์

Abstract

The research aims to 1) study the current situation of small schools, 2) develop strategies for improving educational quality, and 3) evaluate the strategies. This is a mixed-methods research approach, utilizing a quantitative sample of 181 people and a qualitative sample of 14 people. The tools used include questionnaires, in-depth interviews, and focus group discussions. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, while qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings reveal that:

1) Small schools have strengths in the close relationships between teachers and students, comprehensive care, and community involvement. However, they face weaknesses such as insufficient teachers, heavy workloads, and limitations in facilities. Opportunities arise from government policies promoting the use of DLTV to address the teacher shortage. However, challenges exist due to policies that do not align with the conditions of small schools, as well as limited budgets.

2) The 5 strategic areas: 1) Student Quality Development by adjusting the curriculum to support equitable access to education and fostering a system of fair competition. 2) Teacher Development and Training in practical technology through the concept of Active Learning. 3) Learning Management Process Development by creating a safe and flexible learning environment. 4) Management Development through decentralizing management and fostering collaboration with the community. 5) Development of Infrastructure and Equipment by using resources efficiently and sustainably.

3) The evaluation of the strategy indicates that it is highly suitable and feasible.

Keywords: Strategy, Strategy for Improving the Quality of Education, Strategy Evaluation

บทนำ

การวางกลยุทธ์ต้องอาศัยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อตรวจสอบโอกาสและภัยคุกคาม รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนภายในองค์กร การวางแผนเชิงกลยุทธ์จึงต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอุตสาหกรรม พร้อมทั้งใช้วิสัยทัศน์ของผู้นำในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างยั่งยืน (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2564) ดังนั้นกลยุทธ์จึงเป็นแผนหรือวิธีการดำเนินงานที่องค์กรคาดหวังว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของตน

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนชาติ 20 ปี(พ.ศ.2561 – 2580) ที่มีวิสัยทัศน์ว่า ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความสุขและความเสมอภาคในสังคมไทย (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 จึงถูกจัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาที่สามารถให้ทุกคนเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กถึงร้อยละ 50.74 ของโรงเรียนทั้งหมด (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในระบบการศึกษา เนื่องจากจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่เพิ่มขึ้นและปัญหาที่เกี่ยวข้อง เช่น การบริหารจัดการที่ไม่คุ้มค่าและความไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน (สุมิตร สุวรรณ, 2558) เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กยังคงสามารถดำเนินการได้ จำเป็นต้องมีการพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โดยการศึกษาความท้าทายและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กจากการวิจัยหลายชิ้น เช่น การควรวมโรงเรียนขนาดเล็กและการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครู (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2558)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถดำเนินการเพียงลำพังได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีลักษณะเฉพาะ เช่น ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทที่ขาดแคลนทรัพยากร มีจำนวนนักเรียนและบุคลากรน้อย ส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปได้ยากและกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ดังนั้น การวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและแตกต่างจากแนวทางทั่วไป ผู้วิจัยในสาขาบริหารการศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียน รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กระบวนการนี้จะช่วยออกแบบกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบใน 5 ด้านได้แก่ 1) การพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็น มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาครูและบุคลากร เพิ่มศักยภาพของครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ พร้อมลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน 3) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีและวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน 4) การพัฒนาการบริหารจัดการ ทำให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเอื้อต่อการเรียนการสอน 5) การพัฒนาอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ปรับปรุงให้มีมาตรฐานและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อทุกด้านได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม จะช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
3. เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) และผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

การสร้างเครื่องมือ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก รวมถึงการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการวิเคราะห์ SWOT เพื่อพัฒนาแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและเนื้อหา

การหาคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในด้านการบริหารการศึกษา การจัดทำแผนกลยุทธ์ และด้านวิชาการ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของเนื้อหาก่อนการใช้งาน

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในด้านต่างๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายใน (ผู้เรียน, ครูและบุคลากร, กระบวนการจัดการเรียนรู้, การบริหารจัดการ, อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์) และสภาพแวดล้อมภายนอก (นโยบายและกฎหมาย, เศรษฐกิจ, สังคมและวัฒนธรรม, เทคโนโลยี) รวมถึงวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ระยะที่ 2: การสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 1: การประเมินและจัดลำดับความสำคัญของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร: ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 357 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง: ผู้บริหารและครู จำนวน 181 คน คัดเลือกโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นร่วมกับการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนาแบบสอบถาม 2) นำแบบสอบถามปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการจัดทำแผนกลยุทธ์ 3) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง 2) เก็บรวบรวมข้อมูลภายใน 15 วัน 3) ตรวจสอบความครบถ้วนและเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประเมินระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2: การสร้างกลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้ TOWS Matrix

กระบวนการวิเคราะห์ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการใช้ TOWS Matrix ในการกำหนดกลยุทธ์ 2) คัดเลือกปัจจัยสำคัญ 5 อันดับแรกของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค 3) วิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประเด็นกลยุทธ์หลัก 1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร 3) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนาการบริหารจัดการ 5) การพัฒนาอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

การตรวจสอบและปรับปรุงกลยุทธ์ นำกลยุทธ์ที่กำหนดเข้าปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความครบถ้วนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ระยะที่ 3: การตรวจสอบกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การตรวจสอบความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นไปได้ (Feasibility) ของกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ซึ่งมีคุณสมบัติอย่างน้อยหนึ่งข้อ ดังนี้ 1) นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านแผนกลยุทธ์และการบริหารการศึกษา 2) นักบริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านแผนกลยุทธ์และการบริหารการศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการจัดทำแผนกลยุทธ์และบริหารการศึกษา

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group) เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา 2) แบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของกลยุทธ์ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวทางของลิเคิร์ท (Likert Scale)

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) จัดทำแบบสนทนากลุ่มและแบบตรวจสอบกลยุทธ์ให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญ 2) นำเสนอเครื่องมือให้ประธานที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาพร้อมขอข้อเสนอแนะ 3) ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คน และบันทึกข้อมูลที่ได้รับ 2) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบตรวจสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปปรับปรุงกลยุทธ์ 2) คำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบตรวจสอบความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การแปลผลช่วงคะแนน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์ในพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาสรุปได้ดังนี้ 1) จุดแข็งของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูง การดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และความคล่องตัวในการบริหารจัดการ 2) จุดอ่อนคือการขาดแคลนครู งบประมาณจำกัด และสภาพอาคารที่ไม่พร้อม 3) โอกาสได้แก่การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐและชุมชน, การใช้เทคโนโลยี เช่น DLTV 4) อุปสรรคจากนโยบายแบบเหมารวมโรงเรียนทุกขนาดและปัญหาทางเศรษฐกิจ 5) การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กควรมุ่งเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพครู

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 การสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จากการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยใช้เครื่องมือ TOWS Matrix เพื่อสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยแบ่งเป็น 5 ประเด็นหลักดังนี้ 1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ย่อย เช่น การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และสร้างโอกาสในการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม 2) การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร โดยมี 4 กลยุทธ์ย่อย เช่น การพัฒนาทักษะครูในการใช้เทคโนโลยี DLTV และการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร 3) การพัฒนาคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมี 4 กลยุทธ์ย่อย เช่น การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย และการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก 4) การพัฒนาการ

บริหารจัดการ โดยมีกลยุทธ์ 3 ย่อย เช่น การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพันธมิตรกับองค์กรและชุมชน 5) การพัฒนาอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ โดยมี 2 กลยุทธ์ย่อย เช่น การสร้างพันธมิตรกับชุมชนและการปรับปรุงแหล่งทรัพยากรให้ยืดหยุ่นและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ได้รับข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลายประเด็น โดยการปรับปรุงกลยุทธ์ในแต่ละด้านมีความสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กให้เหมาะสมและตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อเสนอแนะเน้นการสร้างระบบการดูแลนักเรียนที่เข้าถึงการศึกษาคุณภาพอย่างเท่าเทียม โดยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21 รวมถึงการใช้ความร่วมมือจากองค์กรและชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการศึกษาให้ทันสมัย กลยุทธ์ที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร ผลการปรับปรุงกลยุทธ์มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การอบรมและการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการสอน กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ เน้นการใช้แนวทาง Active Learning และการบูรณาการการสอนควบคู่กันเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการเรียนการสอน กลยุทธ์ที่ 4 การบริหารจัดการ ผลการปรับปรุงกลยุทธ์มุ่งพัฒนาระบบการบริหารที่มีส่วนร่วมและกระจายอำนาจ รวมถึงการสร้างเครือข่ายโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ เน้นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การปรับปรุงสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนโดยรวมแล้ว กลยุทธ์ต่างๆ ที่ได้รับการตรวจสอบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้สูง โดยสรุป ผลการตรวจสอบทุกกลยุทธ์ในภาพรวมพบว่ามีเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความพร้อมในการนำกลยุทธ์ไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ได้สะท้อนถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในโรงเรียนขนาดเล็กตามผลการวิจัย เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อดีในการดูแลนักเรียนใกล้ชิดและการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น แต่ยังมีเผชิญปัญหาขาดแคลนทรัพยากร

และครูในบางสาขาวิชา โดยมีโอกาสจากการสนับสนุนของรัฐและการใช้เทคโนโลยี DLTV แม้ว่าจะมีอุปสรรคจากขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการร่วมกับชุมชนและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตพัฒน์ มณฑา (2561) ซึ่งพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กคือ ผู้บริหาร ครู และการใช้เทคโนโลยี DLTV และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการสนับสนุนจากชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของการณ์พิชชา กษากานน และคณะ (2565) ซึ่งระบุว่า โรงเรียนขนาดเล็กยังคงเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนครูและทรัพยากร รวมถึงการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเป็นหนึ่งในทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากร จึงสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องอาศัยการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยีและการสนับสนุนจากชุมชน เพื่อตอบสนองต่อปัญหาด้านทรัพยากรและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่โรงเรียนขนาดเล็กต้องเผชิญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา เอี่ยมพญา (2565) ซึ่งพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายหัวที่สูง เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้นเรียน และขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีสนับสนุน รัฐบาลต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กโดยการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งต้องอาศัยการประสานความร่วมมือและทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครู

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของโรงเรียนขนาดเล็ก และการพัฒนากลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น SWOT Analysis และ TOWS Matrix ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กนี้ จากการประเมินด้วย SWOT Analysis พบว่า จุดแข็งสำคัญของโรงเรียนคือสุขภาพของนักเรียนที่แข็งแรงและการดูแลที่ใกล้ชิดจากครู ซึ่งสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีในโรงเรียน อีกทั้งครูยังมีทัศนคติที่ดีและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามโรงเรียนยังคงประสบปัญหาจากการขาดแคลนครูและทรัพยากรที่จำกัด ทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกวิชา ในด้านโอกาส โรงเรียนได้รับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีผ่าน DLTV และแนวทางการกระจายอำนาจในการบริหาร ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้ แต่ยังคงมีอุปสรรคจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและทรัพยากร ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ยังต้องการการแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จักรกฤษณ์ ภูพงษ์พัฒน์ (2564) ที่พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กในไทยยังคงประสบปัญหาคล้ายกัน คือ ขาดแคลนครูและทรัพยากร แม้จะมีโอกาสจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

การสร้างกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO), เชิงป้องกัน (ST), เชิงฟื้นฟู (WO), และเชิงลดความเสี่ยง (WT) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จิราภรณ์ จันทา (2564) ที่เน้นการพัฒนากลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านทักษะสำคัญ

ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาคุณภาพครูผ่านการอบรมและการใช้เทคโนโลยี เช่น DLTV การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น และการพัฒนาอาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน นอกจากนี้ การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญยังได้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับการวิจัยของ จันทาพูน พัทรินทร์ และ สุเมตติกุล ปิยะพงษ์ (2557) โดยเน้นการเชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชน และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในระบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก อีกทั้งการปรับปรุงกลยุทธ์ในอนาคตจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาคุณภาพครูผ่านการอบรมทักษะด้านเทคโนโลยีและการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราภรณ์ จันทา (2564) ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนและครูในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีการบริหารจัดการที่มีส่วนร่วมจากชุมชน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 เป็นไปตามผลการวิจัยเนื่องจากกลยุทธ์ที่ปรับปรุงมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมในศตวรรษที่ 21 ผ่านการร่วมมือกับชุมชน, การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรโดยการใช้เทคโนโลยี, การใช้ Active Learning ในกระบวนการเรียนรู้, การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ, และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการศึกษาและตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย ลาธิ (2564) ซึ่งพบว่า กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน พร้อมใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและนักเรียน โดยส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤณี วิวาสุข (2565) ซึ่งพบว่า ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายความร่วมมือ ปรับห้องเรียนให้ยืดหยุ่น พร้อมใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ควรศึกษาการบริหารพื้นที่เรียนรู้ตามแนวคิดศตวรรษที่ 21 และพัฒนามาตรการฟื้นฟูภาวะความรู้ถดถอยเพื่อแก้ไขผลกระทบต่อผู้เรียน สอดคล้องกับบทความของ สุทธิวรรณ ตันติรจนางค์ (2560) ซึ่งกล่าวว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหา เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองและการทำงานกลุ่ม โรงเรียนต้องปรับการสอนให้เชื่อมโยงกับโลกจริงและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการทำงานในโลกดิจิทัล โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม ดังนั้น กลยุทธ์ทั้ง 5 ประเด็นกลยุทธ์สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก

องค์ความรู้

โรงเรียนขนาดเล็กเผชิญความท้าทายในด้านทรัพยากรและคุณภาพการศึกษา การพัฒนาอย่างเป็นระบบจึงเป็นสิ่งจำเป็น กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ทั้ง 5 ประเด็นกลยุทธ์ต่อไปนี้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน ครู กระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการ อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

สรุปและข้อเสนอแนะ

โรงเรียนขนาดเล็กมีจุดแข็งในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด แต่ก็ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนครูและงบประมาณ โดยมีโอกาสจากการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐและชุมชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยี เช่น DLT V ขณะที่อุปสรรคหลักคือ นโยบายที่เหมารวมโรงเรียนทุกขนาดและปัญหาทางเศรษฐกิจ จากการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ผ่านเครื่องมือ TOWS Matrix พบว่ากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมาประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครู กระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการพัฒนา

อาคารสถานที่ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้แบบ Active Learning และการสร้างพันธมิตรกับชุมชน การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์พบว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้สูง พร้อมทั้งเสนอแนะให้เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน กลยุทธ์เหล่านี้มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการศึกษา เช่น DLTV เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) สร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อเสริมทรัพยากรและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 3) ปรับปรุงการจัดสรรทรัพยากร ให้เหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็ก.

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในพัทลุงควรใช้การวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดกลยุทธ์และสร้างความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการสอน.
- 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจช่วยให้ชุมชนมีบทบาทสนับสนุนและการตัดสินใจรวดเร็ว สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและส่งผลให้การพัฒนายั่งยืน
- 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ควรเน้นความร่วมมือระหว่างชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ส่งเสริมการบริหารของผู้นำโรงเรียนและการแบ่งปันทรัพยากรในเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- การวิจัยครั้งต่อไปควรเน้นประเด็นที่สามารถต่อยอดจากผลการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่
- 1) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กแบบมีส่วนร่วมที่เน้นความยั่งยืน
  - 2) กลยุทธ์ในการส่งเสริมความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  - 3) กลยุทธ์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

References

- กันตพัฒน์ มณฑา. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.
- กัญญา เอี่ยมพญา. (2565). โรงเรียนขนาดเล็ก: ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jsr/article/download/249128/172847/945671/\[20 กันยายน 2566\]](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jsr/article/download/249128/172847/945671/[20%20กัณยาน%202566]).

- การัญพิชชา กษากานน และคณะ. (2565). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก กรณีศึกษา: โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- จักรกฤษณ์ ภู่งษ์พัฒน์. (2564). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดใหม่ของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา. *มนุษยสังคมสาร (ม.ส.ส.) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 19 (2), : 207-227.
- จิราภรณ์ จันทา. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* (9) 5, : 1964-1980.
- วิชัย ลาธิ และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. (6) (12), : 85-100.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). *แนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [http://www.tdri.or.th/\[25 ธันวาคม 2565\]](http://www.tdri.or.th/[25 ธันวาคม 2565]).
- สมชาย ภาภาสันวิวัฒน์. (2564). *Strategic Management การบริหารเชิงกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 21 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ฮาวทู อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สฤชต์ วิวาสุข. (2565). *กลยุทธ์การบริหารการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/download/259911/176675/997041/\[20 กันยายน 2566\]](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/download/259911/176675/997041/[20 กันยายน 2566]).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [https://www.obec.go.th/about/นโยบายสพฐ-ปีงบประมาณ-พ-ศ-2566/\[25 ตุลาคม 2565\]](https://www.obec.go.th/about/นโยบายสพฐ-ปีงบประมาณ-พ-ศ-2566/[25 ตุลาคม 2565]).
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [https://drive.google.com/file/d/1YWMkEoFcGW10aja9fai_6ovMPy7S-Auz/view/\[25 ตุลาคม 2565\]](https://drive.google.com/file/d/1YWMkEoFcGW10aja9fai_6ovMPy7S-Auz/view/[25 ตุลาคม 2565]).

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). *ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal /article/download/109763/86192/279859/\[8 กันยายน 2566\]](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/download/109763/86192/279859/[8%20กันยายน%202566]).

สุมิตร สุวรรณ. (2558). *โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคีเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดนครปฐม. รายงานฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

อำพล นววงศ์เสถียร. (2562). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ การแสวงหาความได้เปรียบในการแข่งขัน. จัดพิมพ์ครั้งที่ 5 (ปรับปรุงใหม่ 2562)*. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.